

О Т Ч Е Т

на декана на Православния богословски факултет
доц. д-р Димитър Попмаринов за първата година от мандат 2011-2015г.

Уважаеми колеги,

В началото на мандата, през изтеклата година, желая да благодаря на Бога за здравето и силите, които дава на всички нас, за да се развива Православния богословски факултет. Още от начало искам да отбележа, че тази година не беше лека, а това е симптоматично и за следващите. Проблемите, които изникват пред Факултета имат преди всичко обективен характер. Ще се опитам, доколкото е възможно, да очертая основните развития през последната година и проблемите, които изникват.

Отчетът ми е разделен на седем основни точки:

1. Учебно-преподавателска работа

1.1. Специалност Теология

Учебната работа през изтеклата година може да се характеризира като успешна. Особено е повишено качеството на преподаване. За това свидетелстват оценките както от официалните резултати, отразявани от комисията по качество, така и от отзивите на студентите и анкетите, попълвани от тях. Преподавателите от специалността постоянно повишават своята квалификация, което се вижда от резултатите от работата им. Към днешна дата с удовлетворение мога да подчертая, че почти напълно е запълнен преподавателския състав в специалността със собствени кадри. Не сме зависими от външни преподаватели.

И докато при преподавателите нещата са много добре, основните проблеми, които изникват са свързани със студентите, по-точно набирането на студентите и мотивацията им да продължават обучението си. Предполагам както повечето колеги знаят, основната причина за това състояние е обективна и тя излиза извън възможностите за решаването и от страна на Факултета. Като оставя

настрани въпроса с демографската криза и пренаситеността на страната с висши училища, основният проблем се явява неразпознаваемостта от страна на кандидат-студентите на специалността Теология. Липсата на предмет Религия в средното училище ни изправя пред трудни за решаване въпроси. Както предполагам сте осведомени България остана единствената страна в посткомунистическия свят, която не успя да намери задоволително решение по въпроса.

Какви са основните проблеми в специалността. Приемът на студентите, особено при редовното обучение, се осъществява на случаен принцип. Тъй като преподавам дисциплини, които основно са в първи курс, имам непосредствено впечатление от новоприетите студенти. По-голямата част от тях нямат представа за какво става дума, за какво ще бъдат обучавани. Поради все още силното влияние на отминалата атеистическа епоха, децата се смущават и изпитват неудобство от колегите си. Съществува неправилното разбиране, че те едва ли не ще бъдат подготвяни за духовници и че няма никаква перспектива. Това ги кара да търсят възможности за прехвърляне в други специалности. Някои от тях, поради прием с нисък бал са и с по-слаб интерес към образованието изобщо и просто напускат. Други, поради социални или семейни причини прекъсват. Не малка част заминават в чужбина.

Нещата при задочното образование стоят много по-добре. Въпреки, че и там изникват подобни проблеми, но обикновено курсовете са добре структурирани, а студентите са много по-мотивирани. Като обобщение може да се каже, че в специалност Теология най-малко мотивирани са студентите редовно обучение и то в първата година. Много по-мотивирани са студентите задочници. Най-мотивирани са студентите от магистърските програми.

Необходими действия за подобряване на състоянието: (1) разясняване на възможностите, които дава богословското образование. Много важно е да се обяснява на студентите, че образованието, което получават не е насочено само към Църквата, а и към обществото. Има завършили студенти, които се реализират много добре в различни области на живота в страната и чужбина.

Важно е също така да използват и възможностите за обучение по втора специалност в Университета. (2) Необходимо е да се засили индивидуалната работа със студентите в началните курсове – туторство и назначаване на преподаватели като отговорници на курсове. (3) Трябва да се засили диалога със студентите, включително извън аудиторните – поклоннически пътувания, практики, беседи и др. (4) Да се мотивират студентите за научна работа като им се помага да се включват в различни издания, да участват като стюарди в научните форуми, организирани от ПБФ. (5) Да се търсят по-близки контакти с митрополитите, от чиито епархии има записани студенти. Да се предлага информация за възможностите за работа по места. (6) Да се използват и разширяват възможностите, които дава новосъздаденият фонд за стипендии.

В заключение може да се обобщи като най-сериозен проблем пред специалност Теология е недостигът на студенти при първоначалното записване и голямото текучество след започване на обучението. Необходими са конкретни мерки в две направления – в привличането на студенти и в запазването на вече приетите. Тези мерки трябва да бъдат обсъждани постоянно на всички нива на управление на ПБФ, като всяка добра практика или идея трябва да бъде поощрявана и развивана.

1.2. Църковни изкуства

Тук може да се каже, че нещата се развиват най-добре. Като специалност от сферата на изкуствата тя може да разчита на широк кръг преподаватели. В тази специалност въпросът с преподавателския състав е почти изцяло решен. За дисциплини, които са специфични и не се явяват централни се канят преподаватели-специалисти от Факултета по изобразително изкуство. Мога да отбележа, че отношенията с този факултет са отлични, за което използвам възможността да благодаря на колегите, на миналото деканско ръководство и на сегашното в лицето на доц. Борис Желев. Колегите от специалността се справят много добре и с набирането на студенти.

Особено важно е да съобщя на Общото събрание, че акредитацията на специалността по докторската програма премина успешно. Това отваря нови

възможности за израстване на преподавателския състав от една страна, и за набиране на докторанти от друга.

Проблемите, които трябва да бъдат решавани са свързани преди всичко с материалната база и те са на университетско равнище.

През изтеклата година в специалност „Църковни изкуства“ нямаше проблеми с попълването на бройката студенти. Тук имаше проблеми през предишните години, но взетите мерки дават добър резултат. В тази специалност са епизодични случаите на отказали се или прекъснали. Студентите са мотивирани за своето обучение – както при избора, така и в продължаването на обучението си. И в тази специалност обаче може да се търсят средства за допълнително мотивиране и стимулиране на студентите. Организирането на пътувания и практики е едно от най-често срещаните изисквания от тяхна страна, споделяно при ежегодното анкетиране.

Въпросът, който се надяваме да се реши, ако се премести факултетът в бл. 11, е свързан с програмата за занятия по теоретичните дисциплини. Става така, че програмата, предлагана от колегите, която се изготвя независимо от Учебния отдел, създава много проблеми на преподавателите по теоретични дисциплини. Обикновено се търси зала за провеждане на часовете, закъснява се и така се нарушава учебния процес.

1.3. Теология и социално служение.

Тази нова специалност беше започната с големи очаквания. За съжаление нещата не се развиват по най-добрия начин. Ако може да се очертае тенденция, тя е в увеличаване на отказалите се във II курс. В процеса на обучение често се споделя недоволство от работата на колегите от Стопанския факултет – най-вече невземане на лекции или незаинтересованост към студентите и специалността. За подобряване на нещата е необходима да се осъществи разговор с колегите от Стопански факултет. Да се предложи общо разискване на въпросите, разбира се, ако те проявят желание.

1.4. Учебни планове

В рамките на отчетния период са актуализирани учебните планове на специалностите Теология и Църковни изкуства. В специалността Теология в основата на промените е залегнала идеята за облекчаване натовареността на студентите през първата година на обучението им. За мнозинството от тях богословските дисциплини са нова материя, напълно непозната, а в немалко случаи и те не са мотивирани да бъдат обучавани в подобна сфера. Затова е необходимо учебните планове да дозират натовареността в началото, а също и да създават условия за постепенно навлизане на обучаваните в материята, без това да се случва за сметка на качеството на обучение. Малките курсове на свой ред създават условия за по-пряка работа със студентите, което трябва да бъде използвано по най-добрия начин.

1.5. Магистри

Магистрите специалисти в ПБФ към днешна дата са общо 11 в четири програми – Историческо и практическо богословие, Богословие на личността и обществото, Църковни изкуства-иконопис и Църковни монументални изкуства и Църковни изкуства - дърворезба.

Магистрите неспециалисти към днешна дата в ПБФ са общо 10.

Един от факторите, който в голяма степен се отразява на числеността на студентите по тази програма е таксата, която е двойно по-голяма от тази, която плащат магистрите-неспециалисти по богословие в другите държавни университети.

2. Научноизследователска работа и художественотворческа дейност.

През тази година редица инициативи, чиито основи бяха положени през последните няколко години, белязаха успешно развитие, разраствайки се в национален и дори международен мащаб.

2.1. Проекти:

Бяха завършени няколко научни проекта по наредба 9.

2.1.1. Публикуван бе сборникът *Свидетелства на традицията*. В. Търново. Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”, 2011, ISBN 978-954-801-6. Същевременно работата в набелязаните насоки продължи,

утвърждавайки редица постоянни форми на научна дейност, надхвърлящи университетските рамки.

2.1.2. Научноизследователски проект **“Biblica et patristica”** с координатор гл. ас. д-р Стефка Кънчева. **Научната библеистична конференция** в гр. Несебър се утвърди като ежегодна национална проява с постоянно място в календара (и тази година се проведе на 5-6 декември).

2.1.3. Научноизследователски проект **„Богословски и философски идеи във византийското и балканско културно пространство VII-XII в.”** с координатор доц. д-р Свилен Тутеков.

2.1.4. **Вторият международен семинар по систематическо богословие и християнска философия**, Велико Търново се състоя на 3-5 декември 2011 г. Сборникът от семинара е под печат.

2.1.5. Като резултат от повишения интерес и необходимостта от позадълбочено научно изследване в областта на систематиката и библеистиката се очерта необходимостта от формирането на постоянно научно-изследователско звено. Затова по инициатива на катедра Библейско и систематическо богословие през 2012 г. бе основан **Научно-изследователски център по систематическо богословие** като самостоятелно научно-изследователско звено към ПБФ. На заседание на АС на ВТУ от 21. 05. 2012 г. е приет правилника за устройството и дейността на ЦС.

2.1.6. Като проект, частично финансиран по наредба 9, започна да функционира през 2010 г. **Форум за съвременно изкуство “Етно” (2010-2012)** с ръководител доц. Красимир Русев, който осъществи следните кураторски проекти през периода: Изложба живопис на Красимир Добрев- Доктора, Галерия 8, гр. Варна; «Четири поколения с някои различия», Галерия «Ева» гр. Варна; «Колекционерът», Изложба живопис на Владимир Чукич, Изложба графика – Пламен Пенев, Изложба «Икони», и др., всичките – в галерия «Хан Хаджи Николи», гр. Велико Търново. Като безпрецедентен факт специално трябва да се отбележи представянето на Изложба – постери от световноизвестните **Кристо & Жан Клод** в същата галерия. Представителна

изложба на съвременно българско изкуство «БГ АРТ» гостува в галерия «Йон Никодим» в гр. Констанца, Румъния.

2.2. Художествена и творческа и научна дейност

2.2.1. През октомври 2011 г. се откри **Второто биенале на църковните изкуства** (18. X. – 18. XI.), което, поради огромния интерес извън страната, прерасна в международен форум на църковните изкуства – то бе съпътствано от теоретична **кръгла маса**, на която бе анализирано днешното състояние и тенденциите в развитието на църковните изкуства. Очертава се тенденцията Великотърновското биенале да се превърне в център, акумулиращ креативната енергия на модерния православен свят.

2.2.2. През 2008 г. бе избрана редколегия (изцяло от състава на ВТУ) за издаването на сп. **“СЛОВО И ОБРАЗ”** ISSN 1313-8022, орган на Православен богословски факултет. (Първи брой бе представен през м. май 2009 г. в рамките на литературните празници „Пловдив чете” в гр. Пловдив). От самото начало амбициите на редакторите бе да надскочат рамките на едно затворено ведомствено издание и да консолидират около списанието научните усилия на широк кръг специалисти – не само в областта на теологията и изкуствознанието, но и във всички сфери на хуманитаристиката, работещи в различни университети, научни центрове и в институтите към БАН, както и на чуждестранни учени. В първите два броя пролича тенденцията към все по-засилено международно присъствие на страниците на списанието. Нарастващият интерес към изданието сред чуждестранните учени детерминира тенденцията списанието да придобива все по-международен характер и авторитет. За трети брой (излязъл през октомври 2011) бяха предоставени научни текстове от двама чуждестранни преподаватели – учени от Богословския факултет към Тверския университет в Русия и от Букурещкия университет в Румъния, както и от колеги от различни научни институции в София. Огромен интерес предизвика и публикуваната в трети брой авторска студия на студентката от IV курс ст. „бакалавър” в специалността „Църковни изкуства” Марина Димитрова. В процес на подготовка е бр. 4.

2.2.3. Успешната 20-годишна дейност на Факултета бе отбелязана с голяма международна научна конференция **“Теология и социум. Съвременни перспективи.”** (17-18 октомври, 2011, Велико Търново). Готов за печат е Сборникът с материалите от конференцията.

2.2.4. В ход е и издаването на **Сборник, посветен на 80 – годишнината на проф. протопрезвитер д-р Николай Шиваров, ПБФ, ВТУ.** Съставителството и редакцията на сборника се оказаха особено трудоемка задача поради участието в него на огромен брой авторитетни учени от страната и чужбина, пожелали да засвидетелстват своята почит и обич към отец-професора. Сборникът вече е в Университетското издателство.

2.2.5. Публикувани монографии и сборници:

* **Авксентий, архим.** Еортология (православни празници и пости). Пловдив, 2011;

* **Великов, Ю.** Образът на Невидимия. УИ „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, (2011); ISBN 978-954-524-779-8 (328 страници);

* **Легкоступ, М.** Катехизическото учение на св. Кирил Йерусалимски. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, С., 2011;

* **Попова, Е.** Църковната хоругва. Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”, В. Търново, 2011. ISBN 978-954-524-811-5. (216 с., 163 черно-бели и 12 цветни ил.). В Университетското издателство в момента се подготвят за печат още две монографии на преподаватели от факултета.

* **Попмаринов, Д.** Orthodox and Wesleyan Spirituality. Lectures, Republic of Korea (in Korean), 2011 (pp. 190).

Отделните научни студии и статии на преподавателите от ПБФ, излезли от м. юни 2011 до м. май 2012 няма да бъдат надлежно цитирани в този доклад. Същото се отнася и до участията с доклади на престижни национални и международни научни форуми; до многочислените и разностранни художествени изяви на преподавателите от катедра “Църковни изкуства”, част от които включваха и участието на студенти. Творческите постижения на някои от авторите бяха отбелязани с награди (**Конова, М.** Награда за участие и

принос в Международен пленер-живопис "Македонска икона", организиран от Сдружение "Коледари", Куманово, Македония; **Кънчев, И.** Награда на УАР (Съюз на рум. художници) за промотиране на изобразителното изкуство, Румъния; **Русев, Кр.** Награда на графична резиденция Гуанджоу, Китай, и др.). През отчетния период продължи израстването на научния състав на ПБФ. Успешно премина и завърши процедурата за доцент на колежата отец Людмил Малев. Успешно премина и защитата за ОНС „доктор” на отец Павел.

В ход са процедури за присъждане на степен „доктор на науките”; за академичните длъжности „доцент” по Патрология и за „гл. асистент” по Нов Завет.

Особено важно е през следващата година след като имаме пълна акредитация на Факултета по докторските програми (специалностите Теология и Църковни изкуства) да наберем достатъчно кандидати за тях. Сега очакваме последните указания и документи от ВТУ, за да започнем с тях.

3. Международна дейност

3.1. Международни договори.

В областта на международното сътрудничество продължава процесът на урегулиране и систематизиране на отношенията. В момента имаме сключени двустранни договори с Богословския факултет в Букурещ (за него отговаря проф. Иван Кънчев), с института „Св. Сергий” в Париж (за него отговаря гл. асист. д-р Ваня Сапунджиева) и Баптисткия институт в Прага (за него отговаря гл. асист. Стефка Кънчева). Отделно поддържа връзки чрез междууниверситетските договори с различни други университети в Европейския съюз и Русия. През тази година ВТУ сключи договор за сътрудничество с университета Мокван, в Южна Корея. Той е християнски университет и има определен интерес за сътрудничество с най-напред с нашия факултет, а след това и с ВТУ като цяло. Тук няма да се спирам за работата по отделните договори, защото те са отразени и се отразяват в различните доклади по акредитация и одити. За тях всеки може да се информира допълнително от отговорниците, а и ние самите участваме в процеса.

3.2. Развитие

Някой би попитал дали тази международна дейност е достатъчна, не би ли било възможно да се разшири. Аз лично смятам, че може да се разшири още малко, но не много. Има различни сродни звена, които търсят възможност за сътрудничество. Какво имам предвид. Става дума не само за финанси, които не са маловажни, но и за капацитет. ПБФ няма административна инфраструктура, нито финансова самостоятелност, която би му позволила да поддържа нормално тези отношения. За да се поддържат тези връзки се налага всичко това да се върши от преподавателите. Това включва размяна на кореспонденция, съгласувания, понякога вземане на отговорни решения. Дори един телефонен разговор да се проведе е нужна финансова самостоятелност от една страна, а от друга професионална подготвеност.

Освен официалните договорни отношения международната дейност включва и участия в различни прояви: симпозиуми, конференции, семинари, художественотворческа дейност. Тук основната заслуга е на всеки преподавател поотделно. Чрез тази си дейност преподавателите градят не само своя авторитет, но и авторитета на Факултета. За тази дейност информация също може да се намери в докладите и отчетите на ПБФ.

5. Православен център „Проф. Тотю Коев” и библиотека

5.1. В структурата на ПБФ особено място Православния център „Проф. Тотю Коев“. В него се развива широка и многообхватна дейност, като в работата му са привлечени и студенти от други факултети. Там се водят т. нар. „Алфа курсове”, академични четения, срещи, разисквания. Той наистина се превърна в средище за интелектуално и академично обогатяване на студентите и преподавателите. В своя отчет отец Зоран Мамучевски отбелязва многобройните дейности за годината, за отбелязване между тях ся такива като:

- академични четения по повод празника на богословските факултети и официално връчване на дипломите на завършилите студенти със представянето на новата страница на факултета;
- Среща между монсеньор д-р Алберт Раух (Институт за източноевропейските църкви - Ostkirchliches Institut, Регенсбург, ФРГ) и студентите на ПБФ към ВТУ за разглеждане на възможностите за продължаване на обучението си в Германия;
- Посещение на Православния център "Проф. Тотю Коев" на ученици изучаващи СИП „Религия“ от училището „Бачо Киро“ – В. Търново;
- Дискусия на тема: „Безплодието на сурогатното майчинство“;
- Организиран е конкурс за стипендии по чуждоезиково обучение;
- Среща дискусия между студентите и преподавателите с коктейл от страна на студентите в центъра;
- През пасхалния период се провеждат срещи-дискусии посветени на Възкресение Христово. В тях са включени тълкувание на събитията около страданието и Възкресението Христово и тематични филми. Интересът сред студентите за подобни срещи е огромен.
- **На 06.04.2012 г.** (петък) беше организирано поклонническо пътуване до Килифаревския манастир „Рождество Богородично” за студентите на ПБФ към ВТУ и хората от Дом за стари хора „Венета Ботева” – В. Търново. Пътуването беше организирано от Православния център „Проф. Т. Коев” с благословението на Негово Високопреосвещенство Великотърновския митрополит Григорий и финансово подкрепено от фондация Покров Богородичен.
- От **24 до 26 април** в Дряновския манастир „Св. архангел Михаил” се проведе богословски семинар на тема „Православната Църква и мисионерското служение”. Организатори на това мероприятие бяха Православния Център „Проф. Тотю Коев“ и св. Великотърновска митрополия, финансово подкрепена от страна на Алфа България.

- На **26 април** в Зала 1 на Община Горна Оряховица се проведе среща-беседа с г-дин Клаус Кенет. Организатор на събитието беше Православен Център „Проф. Т. Коев“.
- На **02 май** беше проведена първата среща в Затвора от отворен тип във Велико Търново и беше уговорено всяка сряда да се провеждат различни занимания и беседи със затворниците. Ръководител на срещите е о. Зоран – координатор на Православен Център „Проф. Т. Коев“ и в тях ще бъдат включени студенти от специалността „Теология и социално служение“, като част от тяхната практическа дейност.
- От **1 май** започна организирането на поклонническо пътуване до Македония, което ще бъде финансирано от страна на Студентския Съвет към ВТУ като пътуване с културна и научна цел. Пътуването се организира с мотивационна цел за студентите богослови и доброволците към Православния Център „Проф. Тотю Коев“.

5.2. Библиотека

5.2.1. Библиотеката е от изключително значение за работата на Факултета. През тази година се реши един основен проблем. Беше назначена на щат библиотекарка към библиотеката на Факултета. Това дава възможност за пълноценна работа на библиотеката. Досега това място беше заемано на половин щат и се делеше с координатора на Центъра. Щатът беше към Фондация „Покров Богородичен“. Сега този щат е заеман от о. Зоран Мамучевски, като координатор на центъра, а библиотекарката е на щат към Университета.

5.2.2. Библиотеката работи всеки делничен ден с приемно време от 8:00ч. до 16:30ч. Постоянно постъпва нова литература, закупена от Централна университетска библиотека или под формата на дарения от различни лица и организации. Постъпилите от дарения книги и периодични издания за съответния период са общо 922 бр., от които 748 бр. от дарения и 174 бр. от покупки. Поръчани са с докладни записки 97 книги и 7 стенни карти.

5.2.3. Библиотечния фонд се обработва постоянно. През отчетния период инвентаризираните в библиотечната програма книги са 1015 бр. Въпреки това обработването на книги за библиотекарката се оказва дейност, отнемаща повече от предполагащото време.

5.2.4. През съответния период в библиотеката са обслужени 658 читатели, които са ползвали 948 книги и периодични издания.

6. Администрация

В момента ПБФ разполага с трима щатни сътрудници: секретарка, инспекторка и организатор техническо обслужване. Като декан, имайки отговорността за ръководеното на Факултета смятам, че администрацията се справя отлично. За това свидетелстват и оценките на одитите. Документацията се води според законовите изисквания и нормативната база на ВТУ. При нужда от отпуск или наложително отсъствие има взаимозаменяемост. Служителите спазват академичната етика спрямо преподавателите, студентите, колегите от ВТУ и гостите на Факултета.

7. Виждания за бъдещето

7.1. Разширяване на междууниверситетското сътрудничество. Това означава разширяване на интердисциплинарните области на сътрудничество. Най-перспективни са магистърските програми, а след това и бакалавърските. За следващата година бе сондирано мнение с колегите от Историческия факултет и проявено желание от тяхна страна за създаване на интердисциплинарна бакалавърска специалност Теология и История. Има желание за бъдеща работа и в областта на журналистиката. Колегите, които преподават в тази специалност изявиха желание за бъдеща съвместна работа. Предстои да се намерят допирните точки. За Църквата, а и за обществото е много важно да има добре образовани и подготвени журналисти, които да разбират църковната и религиозна проблематика. Надявам се, че може да се получи добра програма ако се осъществи. Друга възможност е сътрудничество със социалната педагогика. Тук могат да се съчетаят някои неща, като общи проекти например, със Теология и социално служение.

7.2. Създаване на мотивационна база за кандидат-студентите. Направлението Религия и теология има само една специалност. Трябва да се направи необходимото, за да се включат в това направление и нови, преди всичко интердисциплинарни специалности. За основа може да послужи договорът, който бе подписан между Социалното министерство и Светия Синод на БПЦ.

7.3. Трябва да се работи за преодоляване на представата, че ПБФ подготвя кадри единствено и само за Българската православна църква. Доколкото той е държавна структура той административно е отделен от БПЦ. Поради това трябва ясно да се отстоява разбирането, че ПБФ подготвя кадри за обществото, което включва както държавата, така и Църквата. Богословието не е само църковно образование. То включва широк спектър от дисциплини, което дава възможност да бъде ползвано и от Църквата като институция, ако тя пожелае.

* * *

В заключение искам да благодаря на заместник-деканите, на Председателя на общото събрание, на ръководителите катедри и особено на административния състав за професионалната работа и колегиалните отношения през изтеклата година. Обръщам се към всички колеги от ПБФ, а също така и членовете на ОС с молба за помощ и съпричастност към работата и развитието на Факултета. В качеството си на преподавател съм воден от дълбокото убеждение, че работата във Факултета е преди всичко служение и дълг към страната и обществото. В този отчет са пропуснати много от нещата, които са извършени през отчетната година. За мен обаче по-важното е ако съм успял да ви отговоря и повдигна въпроси от жизненоважно значение за Факултета. Надявам се с вашата помощ и подкрепа да дадем отговори на повечето от тях.

Накрая искам да благодаря на заместник-деканите и на административния състав, които помогнаха за изготвянето на този доклад-отчет.

02 юни, 2012 г.

Велико Търново

Подпис: /П/